Noraly Beyer

TEL DE JAREN, TEL DE DAGEN

Over liefde, verlies, familie en ouder worden

Ambo|Anthos
Amsterdam

INLEIDING

In november 2009 kreeg ik van Job Cohen, destijds burgemeester van Amsterdam, de Cosmic Award uitgereikt, een tweejaarlijkse onderscheiding van het toenmalige Cosmic-MC Theater aan iemand voor wie diversiteit en inclusie in de maatschappij vanzelfsprekend is. Ik was dankbaar verrast toen de burgemeester onderkende dat Nederland nog moest wennen aan een samenleving die van kleur veranderde. Kunstenaar Nelson Carrilho had het beeldje voor deze prijs gemaakt, van drie figuren op een loopplank, met als onderschrift: WIJ GAAN NAAR HOLLAND. Vooraan een kleine man met een hoge hoed. Achter hem een vrouw op lange benen met een kruis op haar hoofd. Een kleine vis op een karretje met wielen sluit de rij. De man en de vrouw staan fier rechtop, hun benen in looppas. Ze stralen trots en vastberadenheid uit. Want… wij gaan naar Holland…

De drie figuren zijn een mooie metafoor voor mijn leven in Nederland. En zeker voor de tijd dat ik Suriname verliet na de Decembermoorden in 1982 om een nieuw bestaan in Nederland op te bouwen.

Sindsdien prijkt de award in de gangkast, achter glas. Ik zie hem elke dag als ik de deur uit ga. Maar ik was vergeten dat Móan, mijn kleinzoon die toen negen was, naast mij stond en het beeldje vasthield terwijl de burgemeester sprak. Een foto bracht mij terug naar dat moment.

Ik heb duizenden foto's in mijn huis: opgeborgen in albums, schoenendozen, losse enveloppen, soms ook verdwaald tussen een stapel boeken en sinds ik een smartphone heb ook in de cloud. Daar staan ook filmpjes in opgeslagen. Al die beelden zijn waardevolle gidsen die mij terug kunnen brengen naar verre uithoeken van mijn geheugen. Ze roepen associaties op met een gebeurtenis van langgeleden of juist met een ontmoeting nu. Voor veel columns die ik voor de tijdschriften *Margriet* en *Plus* schreef was een foto de inspiratiebron. Bijvoorbeeld die waarop ik als baby in een kinderstoel zit, met het vertederende onderschrift van mijn moeder: *'mijn lieveling'*. Of het filmpje waarop mijn driejarige kleindochter Nina achter een kat aan rent en daarna vastloopt in de struiken. Van recenter datum heb ik honderden foto's van Joost. Tijdens zijn leven zei hij vaak dat mijn dochter Noémi en ik pas écht ergens zijn geweest als we er een foto van hebben gemaakt. In Suriname merkte hij dit weer op toen hij naast twee Javaanse mannen in een hangmat onder een afdak lag. Noémi en ik kwamen terug van een eindje lopen. We hoorden Joost zachtjes tegen de mannen zeggen: 'Let op, we gaan op de foto.' De drie mannen lachten om het hardst toen dat inderdaad gebeurde.

Afhankelijk van mijn stemming kijk ik graag naar mijn foto's en filmpjes. Ik kan blij worden van herinneringen aan een bepaalde dag en plaats, toen en toen, met die en die. Ik kan me ook verliezen in ongewenste nostalgie. Dan stop ik ermee. Tot de beelden terugkomen in een column die mij toestaat om herinneringen aan liefde, vreugde en verdriet in mijn leven op te schrijven.

Veel van deze columns zijn opgenomen in dit boek. Sommige zijn samengevoegd, andere uitgebreid en geüpdatet. Zo is dit boek, bijna ongemerkt, een terugblik op mijn leven geworden. Een leven dat zich niet keurig in hoofdstukken laat opdelen. Mensen kwamen en gingen, verblijfplaatsen veranderden, geluk diende zich onverwacht aan en verdriet evenzeer. Wat voorbij is, laat zich

soms terughalen in foto's: zwart-wit of kleur, scherp of onscherp. Het zijn momentopnamen van een rijkelijk gevuld leven. Wat in de toekomst ligt, leg ik graag ook vast. Nieuwe herinneringen zullen er komen, ook al zijn er tachtig jaar voorbij.

Noraly Beyer
september 2026

DE LIEFDE

TERI DEN YARI, TERI DEN DEI

Hoe is het om op oudere leeftijd verliefd te worden? Die vraag heb ik vaak moeten beantwoorden vanaf het moment dat ik een relatie kreeg met meneer J. Zo noemde ik hem aanvankelijk sinds hij mij in zijn columns introduceerde als mevrouw N.

In de loop van 2021 werd onze relatie publiek. We werden door een paparazzo gefotografeerd op een bankje in een park. Later bleek dat de man ons ongemerkt had gevolgd toen we van huis gingen. In het park deed hij zich voor als een vogelliefhebber. Hij zocht quasigeïnteresseerd naar zangvogels in de boomtoppen terwijl de grote lens van zijn fototoestel nonchalant op zijn keurige pak bungelde. Toen hij een praatje aanknoopte over het mooie weer voelde ik intuïtief dat er iets niet klopte. Dat gevoel werd sterker toen we om de hoek van het pad op een bankje waren gaan zitten en hij opeens weer voor ons stond. Met het fototoestel in de aanslag vroeg hij of hij een foto kon maken. 'O ja,' zei Joost. 'O nee,' riep ik, 'wie bent u en wat wilt u met die foto?' Maar hij maakte er een vluggertje van en liep weg zonder antwoord te geven.

Het was nu maar afwachten tot de foto in het openbaar zou opduiken. Een week later was het al zover. In de ochtend zag ik in een appje hoe Joost en ik erbij zaten op dat bankje in het park. Ik voelde me opnieuw betrapt en durfde mijn gezicht nauwelijks buiten de deur te steken. Maar in de loop van de dag bleven de berichten

binnenkomen, in de middag waren we al uitgeroepen tot paar van het jaar en tegen de avond waren we op Twitter trending topic geworden. Al mijn irritatie over die paparazzo verdween dankzij de hartverwarmende reacties van heel veel mensen.

Het gebeurde allemaal tijdens de hoogtijdagen van corona. De foto en het bijhorende bericht bleken welkom nieuws in tijden van neerslachtigheid. Dat je nooit te oud bent voor de liefde gaf velen hoop. De mensen waren oprecht opgetogen. Ze waren blij voor ons. Ze waren blij voor zichzelf. Ik raakte ontroerd door hun krabbeltjes om dit met ons te delen en ons nog meer geluk toe te wensen. Op straat werd ik aangesproken door wildvreemden. De bloemenman op de markt stopte me een bosje rozen toe en de kaasboer gaf me een extra stuk jong belegen mee voor Joost.

Hoe is het om op oudere leeftijd verliefd te worden? Ik denk aan het Surinaamse lied 'Teri', dat de liefde voor het leven bezingt en alle zegeningen die je gegeven worden:

Teri den yari én teri den dei
Teri den wiki én teri den mun
Tek'yu pasensi én teri den bun
Teri den wan fru wan

Tel de jaren en tel de dagen
Tel de weken en tel de maanden
Neem je tijd en tel ze goed
Tel ze één voor één

VERKERING

Joost was nog geen jaar weduwnaar toen hij contact met mij zocht. Kort voor haar dood had zijn vrouw gezegd dat hij binnen een halfjaar een ander zou hebben. Hij had dat weggewuifd. Maar tien maanden later kreeg ik een mail van hem.

Ik kende hem vaag, we hadden samen weleens iets op het toneel gedaan. Hij wilde me spreken over Caraïbische poëzie, want ik zat in een commissie die daarmee te maken had. Of ik tijdens een lunch wat informatie kon geven. Ik ging akkoord. Ik zeg vaak ja op dergelijke verzoeken omdat ik me graag laat verrassen en anders een goede reden moet hebben om nee te zeggen. We zagen elkaar een paar dagen later in een restaurant bij Artis. Het was een mooie zomerse dag en de eerste lockdown van de coronacrisis was net achter de rug. Bij een kopje soep, een salade en een broodje vertelde hij over zijn twee kinderen en ik over de twee van mij. We ontdekten dat we allebei uit een groot gezin kwamen. Hij met veel zusters, ik met veel broers. We bleken allebei een broer verloren te hebben. En we hadden allebei op kostschool gezeten, hij bij de priesters in Weert, ik bij de nonnen in Roermond.

Ik verloor gaandeweg uit het oog waarom ik daar eigenlijk zat. Temeer omdat alle onderwerpen ter sprake kwamen die mensen bedenken kunnen tijdens zo'n eerste gesprek. Onze gevorderde leeftijd, zijn overleden vrouw, mijn huwelijk van lang geleden en de

mondkapjes tegen het coronavirus die eindelijk af mochten. Pas na drie uur verlieten we het pand. Wel erg lang voor een lunch waarbij iemand alleen wat informatie wil over Caraïbische poëzie. Maar in al mijn naïviteit had ik nog steeds niet in de gaten dat ik een date achter de rug had, zoals hij zich tijdens de lunch had laten ontvallen. Er was met geen woord gesproken over Caraïbische poëzie, wat me toch aan het denken had moeten zetten.

Ik was met het openbaar vervoer. Hij was met de auto en wilde me wel thuisbrengen. Dat kon ik moeilijk weigeren, waarom zou ik trouwens. Ik zeg immers graag ja. Ik begon pas iets in de gaten te krijgen van zijn verborgen agenda toen hij in Amsterdam-Oost stopte bij een bloemenstal tegenover een kerkhof, zijn auto parkeerde en uitstapte. Hij kwam terug met een bos zonnebloemen. Bij het afscheid zocht hij mijn lippen, maar ik gaf hem een zoen op zijn wang. Toen ik hem uitzwaaide wist ik al dat we samen verder zouden gaan. Het werden vijf jaren van onverwacht geluk, dat maar af en toe beproefd werd door onze verschillen. Over tijd bijvoorbeeld, omdat ik het minder nauw neem met een afgesproken tijdstip als het niet om werk gaat. Of over de hoeveelheid suiker in een dessert dat hij van internet had geplukt. Of over een dagelijkse douche. Niet nodig vond hij. Voor zijn moeder was hij altijd al een *taddik* geweest. Toch was hij op gezette tijden nog steeds verontwaardigd over het feit dat ik hem niet direct plat op de bek had gekust.

Na onze eerste ontmoeting ging hij op vakantie. Ons contact zette zich voort met appjes, die steeds flirteriger werden. Voor een tweede ontmoeting ging hij te rade bij zijn kaartvrienden. Hij kreeg het advies om 'de grote sprong voorwaarts' te maken. Hij moest mij weer uitnodigen voor een date in een restaurant, dat chiquer moest zijn dan het restaurant bij Artis. Daarna zou hij weer met mij moeten gaan eten, maar dan in een twee- of driesterrenrestaurant. Zo zou hij het moeten opbouwen tot het tweepersoonsbed in zicht kon komen. Het plan viel in duigen toen hij corona kreeg.

Eenmaal opgeknapt kwam het weer tot een ontmoeting, daarna nog een en nog een.

Om uit te vinden of we bij elkaar wilden blijven laste hij tussen kerst en nieuwjaar een proefperiode in bij hem thuis. Kort nadat het nieuwjaar was geweest schoof hij een stoel naar me toe, ging zitten en vroeg plechtig of ik verkering met hem wilde. Dat woord maakte me aan het lachen. Ik had het jaren niet gehoord; het kriebelde. Later zou ik vaker merken dat hij ervan opkeek als ik in de lach schoot om iets wat hij niet als grap bedoeld had. Zo vroeg hij me tijdens een vakantie op de weg langs het Meer van Genève ten dans. Bloedserieus draaide hij rond en stak zijn hand naar me uit. Dat was voor mij zó grappig dat ik lachend in zijn armen liep.

In die eerste tijd moest hij leren leven met het verlies van zijn vrouw, met wie hij vijftig jaar getrouwd was geweest. Tegelijk wilde hij ruimte geven aan zijn ontluikende liefde voor mij. Die combinatie bracht hem in een spagaat. Hij zocht steun bij wat hij een rouwmevrouw noemde: een vrouw die een halfjaar lang wekelijks bij hem kwam om te luisteren naar zijn verhalen.

Vijf jaar later. Het is weer kersttijd. Joost is er niet meer. Hoewel ik wist dat hij allang een bondje met de dood had gesloten, viel de rouw rauw op mijn dak. Mijn hoofd raakte vol van ronddwarrelende gedachten over begrip voor zijn dood, terwijl mijn hart overliep van verdriet.

Familie, vrienden, kennissen en velen die ik niet persoonlijk ken maakten een rouwmevrouw voor mij overbodig. Ik ben opgevangen met een vloed aan troost, aan hartversterkers in de vorm van bezoekjes, telefoontjes, bloemen, kaarten, mails en berichten. Joost heeft zeker geweten hoezeer hij gemist zou worden.

DE KLOK & DE TIJD

Latten, zou daar een cursus voor bestaan? Met vriendinnen praat ik weleens over hun latrelatie en de mijne. We hebben het over de voor- en nadelen van living apart together, wat spannender klinkt dan samen apart wonen of apart samenwonen. Volgens de statistieken is latten sinds de jaren zestig van de vorige eeuw populair. Vooral mensen van dertig jaar en ouder hebben graag een latrelatie voor ze eventueel willen samenwonen. Mijn vriendinnen en ik zijn van een nog oudere generatie en volgens diezelfde statistieken zijn het bij ons vooral de vrouwen die de voorkeur geven aan alleen blijven wonen.

Decennialang wist ik niets van een latrelatie. Ik woonde bijna tien jaar onder één dak met de vader van mijn kinderen. Ik ben vijfenzeventig jaar geworden zonder een dag gelat te hebben. Totdat Joost mijn leven binnenviel en er vervolgens niet meer uit wilde. Een paar maanden later had hij mijn huissleutel en kreeg ik de zijne. 'Verkering' noemde hij het hoogdravend en zo maakten we, allebei in de zeventig, ons latdebuut. Hij vanuit een huwelijk van bijna vijftig jaar, ik vanuit dertig jaar alleen wonen.

En ja, voordelen van een latrelatie – uitvoerig benoemd door mijn vriendinnen – waren er inderdaad. Zoals nooit meer een man of vrouw in huis die zich bij ieder kuchje overgeeft aan de gedachte

dat er een sluipende ziekte in het lijf zit. Nooit meer een ander die bij thuiskomst van het werk neerploft op de bank en alleen vraagt: 'Wat eten we vanavond?' En vooral het genot van het behouden van een eigen huis waarin je zelf de baas bent en geen rekening hoeft te houden met wensen en grieven van een partner.

Nadelen zijn er natuurlijk ook. Vijftig jaar huwelijk van Joost en dertig jaar min of meer celibatair leven van mij schuif je niet zo makkelijk in elkaar. Vooral in het begin was hij pijnlijk verrast als ik een uur of twee later kwam dan verwacht. 'We hadden toch afgesproken dat…' zei hij dan. Waarop ik mijn Surinaamse roots tevoorschijn haalde en zei: 'Jij de klok, ik de tijd.' Bij mijn weten zijn er nog geen cursussen voor het latten tussen twee culturen.

Drie jaar nadat we elkaars sleutel hadden gekregen, maakte ik de balans op. Joost keek niet meer zo strak naar de klok en ik hield meer dan vroeger de tijd in de gaten. Dat gold ook voor de afspraken die we maakten over hoe vaak en wanneer we elkaar zouden zien. En de financiën bij grote uitgaven en vakanties. We respecteerden elkaars familie en vrienden. Hij was goed in het onderhouden van de relatie en hij wist hoe je die met taal en gebaar kunt verdiepen. We deelden de lusten en de lasten. We gaven en we namen. We gunden elkaar de vrijheid. Lijkt dit warempel niet op een korte cursus latten?

LIEFDESSCÈNES

Joost en ik hadden eens een gastrol in een aflevering van de tv-serie *Nood*, over meldingen bij de 112-centrale. De scènes werden opgenomen in het Gooi in een enorme villa van twaalfhonderd vierkante meter, gelegen in een tuin die nog drie keer zo groot was.

De bewoners hadden ermee ingestemd dat hun huis voor een groot deel verbouwd werd. De ouderlijke slaapkamer werd zelfs geheel gestript en van een ander interieur voorzien.

Volgens het script gaat de fraaie villa in de fik. De man die de rookmachine moest bedienen was dan ook een belangrijke figuur op de set. Als de cameraman vlak voor een opname riep: 'Rook!', kwam hij aangesneld met zijn apparatuur waarmee hij naar believen meer of minder rook kon produceren.

Voor de cast van een film is wachten tijdens de opnames vaste prik. Je kunt dan doen wat je wil, als je maar op afroep beschikbaar bent. Joost deed vaak een powernap. Ik dwaalde dan rond in de villa en fantaseerde over hoe het zou zijn als ik zelf in zo'n riant huis zou wonen.

Op beide draaidagen was het mooi weer met veel zon. De campingtafels konden naar buiten voor het avondeten. Het was tijdens de maaltijd dat ik voor het eerst hoorde van een intimiteitscoach, een nieuw beroep in de filmwereld, ontstaan in de nasleep van de MeToo-beweging.

In het productieboekje van *Nood* staat de functie vermeld als 'intimiteitscoördinator'. Zij – tot nu is het vooral een vrouwenberoep – heeft de taak om coördinerend op te treden als het script liefdesscènes of anderszins intieme scènes voorschrijft. Vooraf afspreken hoever je wil gaan, bijvoorbeeld in naaktscènes of met tongzoenen, maakt dat acteurs zich veilig kunnen voelen tijdens het draaien. Op de set blijft de coördinator in de buurt en ook bij de montage ziet ze erop toe dat de regisseur zich netjes aan de afspraken houdt. Want dat gebeurde in het verleden lang niet altijd.

Het gekke is dat er voor kinderen en dieren al jaren iemand op de set is die ze beschermt. In deze aflevering van *Nood* doet Marijn dat. Zij heeft Koos en Herman gehuurd in een dierenwinkel, twee parkietjes met een belangrijke rol. Ze zijn de lievelingetjes van mijn alter ego. Marijn week geen moment van de kooi en zag erop toe dat de beestjes afgeschermd werden van de rook en het lawaai.

Joost en ik hadden overigens geen intimiteitscoördinator nodig voor die aflevering, waarin wij een ouder echtpaar spelen waarvan de vrouw tot wanhoop van de man dementeert. Gezien onze privésituatie konden we de enkele intimiteitsscène die van ons verwacht werd zelf wel aan.

BOEKENBAL

Nadat in 2022 de strengste coronamaatregelen waren afgeschaft – we waren niet langer verplicht om een mondkapje te dragen in het openbaar vervoer, letterlijk een verademing – moesten we desondanks alert blijven. Een goede vriend die altijd streng in de leer was waar het de gezondheid betrof, lag op de intensive care. Terwijl we hoopten dat hij erbovenop zou komen, had het leven op straat zich al hernomen.

Vanaf het moment dat de QR-code als toegangsbewijs niet meer overal vereist was, waren de bijeenkomsten, voorstellingen en feesten niet meer te tellen. Er werd veel achterstallig onderhoud gepleegd wanneer we elkaar blij omhelsden en ongemaskerd drie zoenen gaven en kregen. Ik vond drie zoenen vóór die tijd altijd wat overdreven, maar nu zegevierde de overgave aan de bevrijding van corona.

Zo besloot ik me ook over te geven aan het Boekenbal. Joost kreeg een uitnodiging en vroeg of ik zijn introducee wilde zijn. Hij schrok van mijn reactie. Ik zei niet 'Wat leuk', maar schoot in de stress bij de gedachte dat een bal om een feestjurk vraagt. En dat ik tijd moest gaan maken om te shoppen of een diepe duik te nemen in mijn klerenkast. Een moeizaam karwei omdat ik niet graag iets weggooi. In mijn eerste opwelling zag ik daartegen op. Helemaal toen ik hoorde dat de genodigden verzocht werd om zich in roze-

rode kledij aan te passen aan het motto van het bal: De Nacht van de Liefde.

De Boekenweek had dat jaar als thema 'Eerste Liefde' en het Boekenbal, traditiegetrouw het openingsfeest van de week, past zich daaraan aan. Toen ik Joost – 'Ja hoor eens, graag of niet' – ervan overtuigd had dat ik het juist wel spannend vond om voor het eerst van mijn leven naar het Boekenbal te gaan, moest ik aan het werk.

Een vriendin verwees mij naar een styliste die ze kende. Een vriend had 'rozerode party dress' gegoogeld en stuurde per omgaande de hits die hij gevonden had. In alle haast bestelde ik een jurk die er prachtig uitzag, maar toen ik hem aanhad bleek ik niet het juiste model te zijn voor deze creatie. De moed zonk me in de schoenen toen ik verder en verder struinde op internet en winkel in, winkel uit liep.

Opeens herinnerde ik me dat ik ooit in Groningen een fuchsiakleurige jurk had gekocht. Ik haalde mijn klerenkast overhoop en warempel, daar hing hij. Geschikt voor De Nacht van de Liefde. Een groot feest, waar ik samen met Joost – 'Ik zie wel wat ik aantrek' – niet alleen het boek, maar ook het leven zelf vierde.

LIEFDE IS NIET TE KOOP

Mijn nieuwjaarsdiner bij vrienden mocht er wezen. Eendenbouten gemarineerd in knoflook- en sojasaus met rozemarijn, gegratineerde aardappelen, geglazuurde wortelen met sjalotjes, honing en knoflook, champignons gemixt met tijm en apart de jus van rode wijn en balsamico. Aan tafel vier volwassenen en drie kinderen in de leeftijd van negen, elf en dertien jaar. Maya, de jongste, vanaf de geboorte het prinsesje in huis, nam na het diner plaats op de schoot van haar vader om te vertellen over haar verkering met klasgenoot Teun, tien jaar. Teun had haar gevraagd of ze met hem wilde gaan toen ze op een bank zaten. Maya zei eerst 'Uhm' voordat ze met ja antwoordde. Ze wist dat ze een gevierd meisje was en voelde zich gevleid door de vraag van Teun, die ze al een tijdje een aardige jongen vond. Minder leuk vond Maya het dat iedereen in de klas zich er vervolgens mee ging bemoeien. Toen ze op schoolkamp waren werd het erger. Er waren al verschillende stelletjes in de klas en de juf had bedacht dat er armbandjes gemaakt konden worden voor de gezamenlijke 'trouwerij' de volgende dag. Zo gezegd, zo gedaan. Tijdens het feest gaf Teun Maya een knuffel en ook nog een handkus. Later hoorde Maya dat andere jongens in de klas Teun daartoe hadden aangezet. In ruil voor een zure mat. Voor de kus zou de zure mat verdubbeld worden.

Uitleg van de moeder van Maya leerde mij dat een zure mat

populair snoepgoed is. Ouderwetse snoepveters die geëvolueerd zijn tot lange of korte snoepmatten met een zure suikerlaag erbovenop.

Maya ging verder met haar verhaal, ook al werd ze steeds onderbroken door broer en zus. Ze probeerde hen wel tot zwijgen te brengen, maar dat lukte niet goed. Broer en zus kenden het verhaal al en vulden het in voordat Maya het zelf kon vertellen. Bovendien waren ze niet zuinig met commentaar, tot hun eigen hilariteit.

Tussendoor vertelde Maya's moeder dat ze een paar dagen na het schoolkamp aan de praat raakte met Teuns moeder en toen pas hoorde van de verkering van haar jongste dochter. Het was inmiddels een verhaal in de verleden tijd geworden, want de verkering had nauwelijks een week geduurd. Maya had het uitgemaakt, waardoor Teun diepbedroefd raakte.

Terwijl Maya's moeder sprak, knikte Maya. 'Zo is het gegaan,' zei ze, en ja, ze wist dat Teun had gehuild. Het klopte dat zij het had uitgemaakt. Ze had het een dag na de trouwerij gedaan. Om twee redenen. Ze was de bemoeienis van de anderen zat. Maar de belangrijkste reden was de zure mat. Het was haar te veel geworden toen ze wist dat Teun daarvoor gezwicht was. Ze was naar hem toe gegaan en had volstaan met de woorden: 'Het is uit. Het gaat niet werken met ons.' Iedereen aan tafel was er stil van.

Ik dacht terug aan de tijd dat ik zelf zo jong was, nog lang niet bezig met verliefd zijn en zeker niet met zure matten, die toen trouwens nog niet eens bestonden. Ik dacht ook aan oudere mensen zoals Joost en ik die denken dat ze de liefde al kennen. En ik keek met trots naar een meisje van negen dat al weet dat liefde niet te koop is.

MANFLU

Het heerst. Het is de tijd van het jaar, zeggen ze. De griepprik die ik heb gehad heeft de griep niet buiten mijn lijf gehouden. Het begint met een vage, prikkende pijn in mijn keel. Die negeer ik het liefst. Ik doe wat ik graag wil doen en ga volgens afspraak naar een driegangendiner bij een vriend, ter verwelkoming van een andere vriend uit het buitenland. Daar zie ik T., die ik weleens eerder heb ontmoet. Ik maak haar complimenten over de prachtige manteljurk die ze aanheeft. 'In Marokko gekocht,' zegt ze. De jurk is rijk geborduurd en langs de randen afgewerkt met lint en knopen van stras. Terwijl ik haar jurk bewonder en we over andere ditjes en datjes praten, zegt ze: 'Jij bent ziek, hè?' Stomverbaasd kijk ik haar aan. 'Ik zie het aan je ogen,' zegt ze, 'die zijn flets, een beetje naar binnen gekeerd.' Ik voel me betrapt en meteen echt ziek worden. Zie ik er zo beroerd uit?

In de spiegel op het toilet zie ik niet direct wat ze bedoelt. Eerder wat ik zelf wil zien en dat is mijn voornemen om in ieder geval bij het diner te blijven tot en met het dessert. Daarna pas gun ik het mezelf om de veren van de dappere dodo van me af te schudden en huiswaarts te gaan.

In de nacht laat de griep zich niet meer onderdrukken en baant die zich een weg naar mijn hoofd, mijn borst en mijn spieren. Ik hoest en ik nies. Af en toe val ik in slaap, om dan weer kreunend

van pijn wakker te worden. De nacht gaat over in de dag. Ik kan het bed niet uit. Alle eetlust is verdwenen. Wat overblijft zijn zware hoestbuien, koude rillingen met lichte koorts. Gelukkig kan ik slapen en tussendoor paracetamol slikken, het wondermiddel dat pijnen verzacht.

Joost krijgt vervolgens ook griep en naar het zich laat aanzien in een ergere vorm dan ik. Naast zijn bed staan twee emmers, een voor de papieren zakdoeken en een voor het spuwen. Terwijl ik na anderhalve dag alweer op de been ben, ligt hij nog steeds in bed. Niet in staat om op te staan, anders dan voor het toilet of om iets uit de ijskast te halen wat ik niet naar hem toe wil brengen. Zoals een flesje bier. Hij trekt zich er niets van aan als ik bestraffend naar hem kijk. 'Ik word nog zieker van steeds maar thee,' is zijn verweer. Maar na twee slokken smaakt ook het bier hem niet.

De huisdokter komt langs. Neemt zijn temperatuur op, controleert zijn zuurstofgehalte en zijn hartslag en klopt op zijn rug. Het lijkt allemaal niet erg verontrustend te zijn. Ze constateert wat we al wisten, adviseert om door te gaan met paracetamol en geduldig af te wachten tot het over zal gaan. Met veel slaap lukt het. Na twee dagen loopt Joost weer in huis rond. Niet als een kieviet. Wel als een man die weer zin in het leven heeft.

GASTENBOEK

16 juli 1890 was een bijzondere dag. In Tilburg trouwde Isidore Keijzer met Constance van Gils. Hij was dertig jaar en apotheker, zij zevenentwintig en kind van een apotheker. Als bruidsschat kreeg hij de apotheek van haar vader. Hun bruiloft werd groots gevierd. Dat zie ik aan het boek dat voor me ligt. De leren kaft is aan de onderkant over de volle breedte bedrukt met het woord ALBUM in sierlijke letters tegen de achtergrond van een waterpartij. Op een bruggetje van wilgentakken zit een eend die kijkt naar een andere eend in het water, waarin drie kleine eendjes zwemmen. Symbool voor de toekomst van Isidore en Constance. In pentekeningen staan bruid en bruidegom op de eerste bladzijden van het boek, waarvan het papier op veel plekken verweerd is. Forse figuren zijn het. Zij een kop groter dan hij, hij in pak met de rechterhand op zijn borst. Zij in lange rok en hooggesloten blouse met haar rechterhand omhoog alsof ze de eed aflegt. Achter hen een rek vol potjes met Latijnse namen erop en op een toonbank een vijzel met een stamper. Verwijzingen naar de apotheek die hun verdere leven zal bepalen.

Het album is gemaakt na de bruiloft. Veel bladzijden zijn beplakt met vrolijke plakplaatjes en visitekaartjes van de mensen die het bruidspaar kwamen feliciteren. Ze geven een beeld van de entourage van katholieken in Tilburg en omgeving eind negentiende

eeuw. Van kapelaan, pastoor en missionaris tot de zusters franciscanessen en van het Moederhuis van de Zusters van Liefde. Op andere bladzijden prijken de kaartjes van familieleden en notabelen, zoals de notaris en de dokter.

Nog interessanter zijn de gelegenheidsverzen en liedjes die tijdens het diner werden gezongen. Lof en eer, wijze lessen over rechten en plichten, schalkse toespelingen op de huwelijkse trouw. Het is nog de tijd dat de vrouw moet weten dat in het huwelijk 'boven zelfs de beste vrouwen, steeds de man het baasschap heeft'. Tegelijk moet zij ook 'een Spaansche vlieg wezen'. In 1890 wist men al dat de Spaanse vlieg, die niet Spaans is en ook geen vlieg maar een kever, een stof produceert die lustopwekkend is.

Het gastenboek van Isidore en Constance deed me terugdenken aan mijn eigen huwelijk, tachtig jaar later. Als eerste in Delft trouwde ik in een broekpak. Een wit broekpak, dat wel. We werden ook gehuldigd als 'blijde feestelingen'. Maar niemand zei dat ik bij voorkeur in de keuken in mijn element moest zijn en netjes de kleren moest herstellen van mijn 'rechtschapen man'. Ik had toen nog nooit gehoord van de Spaanse vlieg. Daar kwam ik pas achter toen ik, zoveel jaar later, Joost Prinsen leerde kennen, de kleinzoon van Isidore en Constance.

Ook van mijn eigen huwelijk in 1969, toen ik trouwde met de vader van mijn dochter en zoon, heb ik nog het gastenboek. Tien jaar later gingen we uit elkaar, maar de vriendschap bleef. Het gastenboek ziet er nog goed uit, met een omslag van rood leer met een gouden randje. Binnenin zijn de bladzijden ietwat vergeeld. Er staan 140 handtekeningen in. Het zijn krabbels en haken, strepen boven, onder of dwars door de naam, die daardoor onleesbaar is. Andere handtekeningen zijn heel duidelijk. Ik herken de namen van familie en vrienden die altijd dicht bij mij zijn gebleven, maar ook van mensen die niet meer leven.

Op iedere bladzijde staan wensen voor geluk en voorspoed. Soms ook een goede raad, mooi verwoord in een spreuk, zoals:

Though the fish is on the line, you still got to keep on tryin'. Dit had rechtstreeks te maken met de hobby van de bruidegom. Hij was tot op het laatst een fervent visser. Ik herinner me hoe trots hij was als hij van het visgat terugkwam met een grote buit. Ik herinner me ook alle ongemak als we op reis gingen en hij los in de hand twee grote hengels meenam. Het heeft niet zo mogen zijn dat ik, als metafoor, de vis aan de lijn ben gebleven.

Op een andere bladzijde in het gastenboek lees ik de naam Fred. Hij was een goede vriend met wie we vaak op stap gingen. Na de studie gingen we terug naar Suriname, waar we elkaar bleven zien. Hij werd docent aan de universiteit en scharrelde inkomsten bij elkaar met de import van schoolboeken. Daarvoor had hij de Stichting Edukans opgericht, met mij als zijn handlanger. Ik moest ervoor zorgen dat de boeken uit Nederland ingeklaard werden bij de douane in de haven van Paramaribo. Dat was een administratieve klus waarvoor ik alles on the job moest leren en veel geduld moest hebben als ik van het ene loket naar het andere werd gestuurd. Ik moest me handhaven in een mannenwereld. Ik herinner me dat ik een van de eerste keren een jurk met een wijde rok aanhad. De wind wist er wel raad mee en waaide de rok in golven omhoog. De mannen die het zagen konden het fluiten niet laten. Ik vertelde Fred dat ik het werk niet leuk vond. Waarop hij steevast antwoordde: 'O Heer, laat het niet golven.' Waarmee hij ongetwijfeld bedoelde dat ik hem niet in de steek moest laten. Deze Fred zag ik dus terug in het gastenboek van mijn huwelijk. *O Heer, laat het niet golven*, schreef hij daarin. Toen al. Fred leeft niet meer, maar zijn gedachten des te meer.

ISBN 978 90 263 7577 4
ISBN 978 90 263 7578 1 (e-book)
© 2026 Noraly Beyer
Alle rechten voorbehouden. Tekst- en datamining zijn niet toegestaan
Omslagontwerp Bas van Vuurde
Omslag- en auteursfoto © Jitske Schols/Lumen
De teksten zijn gebaseerd op columns voor de tijdschriften
Margriet en *PLUS*

Ambo|Anthos *uitgevers* vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Verspreiding voor België:
Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen